

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

ЛИСЕНКО ОЛЕНА ВОЛОДИМИРІВНА

УДК 343.102:343.98

**КРИМІНАЛІСТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗШУКУ ОСІБ,
ЯКІ ПЕРЕХОВУЮТЬСЯ ВІД ОРГАНІВ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ
ТА СУДУ**

Спеціальність 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика;
судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Київ – 2016

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана на кафедрі правосуддя юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник:

доктор юридичних наук, професор,
Заслужений діяч науки і техніки України
Погорецький Микола Анатолійович,
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка,
завідувач кафедри правосуддя

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук, професор,
Гора Ірина Віталіївна,
Академія адвокатури України,
професор кафедри кримінального процесу та
криміналістики

кандидат юридичних наук
Круль Святослав Михайлович,
Юридичний інститут Прикарпатського
національного університету імені Василя
Стефаника,
доцент кафедри кримінального права

Захист відбудеться «30» листопада 2016 р. о 10 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.001.05 у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка за адресою: 01601, м. Київ, вул. Володимирська, 60, ауд. 253.

З дисертацією можна ознайомитись у Науковій бібліотеці ім. М. Максимовича Київського національного університету імені Тараса Шевченка за адресою: м. Київ, вул. Володимирська, 58, зала №12.

Автореферат розісланий «27» жовтня 2016 р.

**Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради**

Н. П. Сиза

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Поряд із наявними проблемами у діяльності правоохоронних органів щодо виявлення, розкриття, розслідування кримінальних правопорушень, існує нагальна необхідність належної організації діяльності слідчих та оперативних підрозділів щодо встановлення місця перебування осіб (підозрюваних, обвинувачених), які оголошені в розшук і переховуються від органів досудового розслідування та суду з метою ухилення від кримінальної відповідальності.

За даними Національної поліції України (МВС України) у 2007 р., з підстав розшуку осіб, було зупинено провадження у 6684 кримінальних справах; 2008 р. – 6622; 2009 р. – 6063; 2010 р. – 5613; 2011 р. – 4719 відповідно (з 2012 р. на підставі п. 2 ч. 1 ст. 280 КПК України). Щорічно збільшується кількість осіб, місце перебування яких не встановлено і вони залишаються в розшуку протягом багатьох років (10 і більше років). Так, у 2011 р. проводилися заходи щодо розшуку 34,5 тис. осіб, які переховувалися від органів досудового розслідування та суду¹. Упродовж 2014 р. підрозділами Національної поліції України розшукувалось 35091 осіб, які вчинили такі кримінальні правопорушення: 461 – вбивство, 694 – тяжкі тілесні ушкодження, 116 – зґвалтування, 825 – розбої та 1658 – грабежі відповідно².

Протягом року правоохоронними органами України фактично розшукується біля 25 – 30 % від загальної кількості осіб, що перебувають у розшуку, що свідчить про незадовільну організацію розшукової роботи, недостатній рівень кваліфікації співробітників правоохоронних органів, задіяних у процесі встановлення місця перебування осіб, оголошених в розшук та необхідність вдосконалення цієї діяльності.

Теоретичним підґрунтям дисертаційного дослідження є наукові праці вітчизняних вчених в галузі криміналістики, кримінального процесу й теорії оперативно-розшукової діяльності, зокрема: В. Д. Берназа, Т. В. Варфоломєєвої, В. І. Василичука, А. Ф. Волобуєва, В. І. Галагана, В. Г. Гончаренка, І. В. Гори, М. Л. Грібова, М. В. Даньшина, В. А. Журавля, А. В. Іщенка, І. І. Когутича, В. А. Колесника, В. О. Коновалової, І. І. Котюка, С. М. Круля, О. П. Кучинської, В. Г. Лукашевича, Є. Д. Лук'янчикова, Д. Й. Никифорчука, В. Т. Нора, М. А. Погорецького, С. В. Прилуцького, Д. Б. Сергєєвої, Р. Л. Степанюка, О. Ю. Татарова, В. В. Тіщенко, К. О. Чаплинського, С. С. Чернявського, В. Ю. Шепітька, В. П. Шибіка, М. Є. Шумила, О. О. Юхна, О. Г. Яновської та інших.

Питання удосконалення кримінального процесуального законодавства щодо організації розшуку та окремих аспектів розшукової роботи були предметом дисертаційних досліджень: О. В. Захарченко (2011 р.); А. В. Дунаєвої (2013 р.);

¹ Довідка Головного слідчого управління МВС України "Про стан розслідування кримінальних справ, обвинувачених у яких оголошено в розшук", березень 2012 р.

² Узагальнення обґрунтованості зупинення досудового розслідування у кримінальних провадженнях, коли підозрюваний переховується від органів слідства з метою ухилення від кримінальної відповідальності і його місцезнаходження невідоме за 12 місяців 2014 року. Лист Головного слідчого управління МВС України, № 13/4/1-122 від 31.01.2015.

Є. О. Наливайка (2014 р.); О. В. Ковальнової (2014 р.); Н. В. Гуменної (2015 р.), але незважаючи на це, залишається не вирішеним значний обсяг проблемних питань. Серед них: удосконалення інформаційно-довідкового, оперативного-розшукового та в цілому криміналістичного забезпечення розшуку осіб, які переховуються від досудового розслідування та суду, які неможливо вирішити без зміни пріоритетів у роботі правоохоронних органів, розширення їх можливостей за рахунок використання новітніх інформаційних технологій, сучасних технічних засобів отримання доказової та іншої інформації, розширення можливостей використання сучасних інформаційно-пошукових, інформаційно-аналітичних систем та баз даних інформації.

Таким чином, необхідність наукового розв'язання проблем криміналістичного забезпечення розшуку осіб, що переховуються від органів досудового розслідування та суду визначила вибір теми дисертації та свідчить про її актуальність як для теорії криміналістики, так і практики розслідування кримінальних правопорушень.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана відповідно до Рішення Ради національної безпеки і оборони України «Про заходи щодо посилення боротьби зі злочинністю в Україні», введеного в дію Указом Президента України від 16 червня 2015 р. № 341/2015 (пп. а, пункту 2 ст. 11), Стратегії розвитку органів внутрішніх справ України та Концепції першочергових заходів реформування системи Міністерства внутрішніх справ України, схвалених Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 22 жовтня 2014 р. № 1118-р.

Дослідження відповідає вимогам Концепції державної політики у сфері боротьби з організованою злочинністю на 2011–2017 рр., затвердженої Указом Президента України від 21 жовтня 2011 р. № 1000/2011 та Плану заходів щодо реалізації зазначеної вище Концепції, затвердженого Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 25 січня 2012 р. № 53-р.

Теоретичні та практичні питання теми дисертації досліджувалися у межах виконання плану науково-дослідної роботи юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка за напрямом досліджень «Доктрина права в правовій системі України: теоретичні та практичні аспекти (номер теми 11БФ042-01, державна реєстрація 01111u008337), а також кафедри правосуддя. Тема дисертації затверджена вченою радою Київського національного університету імені Тараса Шевченка 20 грудня 2013 р. (протокол № 4).

Мета і задачі дослідження. Метою роботи є дослідження та розв'язання низки теоретичних та практичних проблемних питань криміналістичного забезпечення розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду й надання обґрунтованих рекомендацій щодо особливостей проведення заходів і отримання необхідної інформації для встановлення місця перебування осіб, оголошених в розшук.

Для досягнення вказаної мети передбачається вирішення таких задач:

– визначити стан та проблеми організації діяльності правоохоронних органів з розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду;

- проаналізувати сучасний стан наукового забезпечення діяльності правоохоронних органів із встановлення місця перебування осіб, що оголошені в розшук та переховуються;

- визначити та проаналізувати сучасний стан міждержавного (Співдружності Незалежних Держав (СНД) розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду;

- удосконалити механізми інформаційно-довідкового забезпечення процесу розшуку осіб, що переховуються;

- розкрити особливості використання у розшуковому процесі новітніх інформаційних технологій, сучасних методик моніторингу відкритих джерел глобальної мережі Інтернет, соціальних мереж для отримання інформації про осіб, оголошених в розшук;

- визначити проблемні аспекти оперативно-розшукового забезпечення розшуку осіб та можливостей оперативних підрозділів у забезпеченні необхідною оперативною інформацією процесу встановлення місця перебування осіб, оголошених в розшук;

- розкрити особливості тактики проведення окремих слідчих (розшукових) дій з метою отримання інформації стосовно місця перебування осіб, оголошених в розшук;

- розкрити особливості призначення і тактики проведення негласних слідчих (розшукових) дій, спрямованих на отримання інформації про осіб, які переховуються від органів досудового розслідування і суду, та встановлення їх місця перебування;

- розробити пропозиції щодо удосконалення чинного кримінального процесуального законодавства, що визначає порядок оголошення в розшук та організацію діяльності із встановлення місця перебування таких осіб;

- проаналізувати міжнародний досвід правоохоронних органів щодо аналітичного процесу відкритих джерел глобальної мережі Інтернет, особливостей використання новітніх технічних засобів у правоохоронній діяльності.

Об'єкт дослідження – розшукова робота слідчих та оперативних підрозділів у кримінальному провадженні.

Предмет дослідження – криміналістичне забезпечення розшуку осіб, що переховуються від органів досудового розслідування та суду.

Методи дослідження. Методологічну основу дослідження становить діалектико-матеріалістичний метод, який створив умови визначення об'єкта дослідження щодо поєднання потреб наукових досліджень та практичної діяльності правоохоронних органів. У дисертаційному дослідженні застосовувалися спеціальні-правові методи, зокрема: *порівняльно-правовий* (для встановлення загальних та особливих характеристик доктринального розуміння розшукової роботи слідчого й оперативних підрозділів, законодавства та правозастосовної практики в Україні – у всіх розділах дисертаційного дослідження); *історико-правовий* (створив умови для розкриття змісту ключових елементів формування пропозицій щодо удосконалення кримінального процесуального законодавства, яке визначає особливості встановлення місця перебування осіб, оголошених в розшук, а також еволюцію поглядів науковців на окремі наукові проблеми щодо організації розшуку осіб, його інформаційного та оперативно-розшукового забезпечення – у підрозділах 1.1; 1.2; 1.3; 2.1; 2.2; 2.3; 3.1; 3.2;

3.3); *формально-логічний* (використовувався для тлумачення юридичних категорій, поглибленого вивчення й уточнення понятійно-категоріального апарату – в усіх розділах дисертаційного дослідження); *системно-структурний* (дав змогу визначити особливості структури моделі діяльності оперативних та слідчих підрозділів у ході організації розшукової роботи; запропонувати алгоритм діяльності правоохоронних органів щодо використання наявних інформаційних ресурсів у пошуковій роботі слідчих та оперативних підрозділів; визначити особливості тактики проведення слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій; запропонувати особливості проведення оперативно-розшукових заходів для встановлення необхідної інформації у ході розшуку осіб, які переховуються, – у підрозділах 2.1; 2.2.; 2.3; 3.1; 3.2); *статистичний* (для вивчення напрямів практичної діяльності правоохоронних органів та підтвердження отриманих теоретичних висновків даними аналізу державної і відомчої статистики); *соціологічний* (для підтвердження отриманих теоретичних висновків результатами анкетування співробітників оперативних та слідчих підрозділів правоохоронних органів).

Емпіричну базу дослідження становлять: систематизовані статистичні матеріали про стан організації розшукової роботи підрозділів Національної поліції України (МВС України) за 2007 – 2014 рр.; аналітичні огляди щодо стану здійснення правосуддя, звітності та обліково-статистичної роботи Судової адміністрації України за 2013 – 2016 рр.; узагальнені результати вивчення 164 кримінальних проваджень, у яких підозрювані були оголошені в розшук, що знаходилися у провадженні слідчих підрозділів (Національної поліції України, податкової міліції Державної фіскальної служби України) та розглянутих судами України в Дніпропетровській, Житомирській, Івано-Франківській, Київській, Львівській, Одеській, Херсонській, Черкаській, Чернігівській областях, м. Києві; узагальнені дані опитувань 106 співробітників підрозділів Національної поліції України у Житомирській, Київській, Черкаській, Чернігівській областях, м. Києві, податкової міліції Державної фіскальної служби України в м. Києві; аналітичні звіти Національної поліції України (МВС України), Державної фіскальної служби України.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що робота є одним із перших в Україні монографічних досліджень проблемних питань теорії та практики криміналістичного забезпечення розшуку осіб, що переховуються від органів досудового розслідування та суду. За його результатами автором обґрунтовано низку нових, концептуально важливих для теорії криміналістики, оперативно-розшукової діяльності та правоохоронної практики пропозицій, висновків та рекомендацій, які розширюють уявлення про форми і методи встановлення місця перебування осіб, які оголошені в розшук, і виносяться на захист, а саме:

вперше:

– запропоновано визначення криміналістичного забезпечення розшуку, під яким необхідно розуміти розробку та впровадження в діяльність правоохоронних органів зі встановлення місця перебування осіб (підозрюваних, обвинувачених), яких оголошено в розшук, відповідних криміналістичних рекомендацій щодо інформаційно-довідкового забезпечення, тактики проведення окремих слідчих (розшукових),

негласних слідчих (розшукових) дій, спільних слідчих та оперативно-розшукових заходів, які спрямовані на встановлення необхідної інформації про особу, що переховується;

- обґрунтована необхідність застосування негласних слідчих (розшукових) дій для здійснення заходів щодо розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду;

- визначено перелік інформації, яка може бути отримана у ході проведення окремих негласних слідчих (розшукових) дій для встановлення місця перебування осіб, оголошених у розшук;

- запропоновано алгоритм здійснення аналітичної роботи відкритих джерел глобальної мережі Інтернет, в тому числі соціальних мереж з метою встановлення інформації про осіб, оголошених у розшук;

удосконалено:

- особливості використання інформаційних ресурсів правоохоронних та контролюючих органів у механізмі розшуку осіб, що переховуються від органів досудового розслідування та суду;

- зміст оперативно-розшукового забезпечення діяльності із встановлення місця перебування осіб, оголошених в розшук, обґрунтована важливість та необхідність розширення повноважень самостійності оперативних підрозділів у ході здійснення оперативно-розшукових заходів для встановлення місця перебування осіб, оголошених в розшук, в рамках кримінального провадження;

- порядок організації діяльності оперативних та слідчих підрозділів щодо розшуку осіб, які переховуються;

- тактику проведення окремих слідчих (розшукових) дій для отримання інформації про місцезнаходження осіб, які оголошені в розшук та переховуються;

- тактику проведення окремих негласних слідчих (розшукових) дій в механізмі розшуку осіб, які переховуються;

дістали подальшого розвитку:

- напрями удосконалення норм кримінального процесуального законодавства, які регламентують оголошення в розшук та його здійснення, у зв'язку з чим запропоновано нову редакцію ст. 281 КПК України;

- проблемні аспекти застосування оперативно-розшукових заходів у розшуковій роботі;

- напрями використання міжнародного досвіду застосування новітніх інформаційних технологій у правоохоронній діяльності України.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що сформульовані та обґрунтовані в дисертації теоретичні положення, пропозиції, висновки та рекомендації спрямовані на удосконалення практики розшукової роботи слідчих та оперативних підрозділів правоохоронних органів та знайшли відповідне впровадження:

- *в практичну діяльність правоохоронних, судових органів:* 1) акт впровадження Головного Слідчого управління Національної поліції України від 15 грудня 2015 р.; 2) акт впровадження Головного управління Державної фіскальної служби України в

м. Києві від 25 грудня 2015 р.; 3) акт впровадження Генеральної прокуратури України; 4) акт впровадження Управління карного розшуку Головного управління МВС України в Київській області від 21 жовтня 2015 р.; 5) акт впровадження Апеляційного суду Чернігівської області від 27 квітня 2016 р.;

– *в освітню діяльність для підготовки та перепідготовки кадрів слідчих та оперативних підрозділів правоохоронних органів*: 1) акт впровадження у навчальний процес Харківського національного університету внутрішніх справ від 23 травня 2015 р.; 2) акт впровадження у навчальний процес Національної академії внутрішніх справ від 10 вересня 2015 р.; 3) акт впровадження у навчальний процес Львівського державного університету внутрішніх справ від 12 листопада 2015 р.; 4) акт впровадження у навчальний процес Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ від 19 березня 2015 р.; 5) акт впровадження у навчальний процес Національного університету державної податкової служби України від 4 грудня 2015 р.;

– *у наукову діяльність для подальших наукових досліджень*: акт впровадження Національної академії Служби безпеки України від 23 жовтня 2015 р.;

– *у законотворчу діяльність*: акт впровадження Інституту законодавства Верховної Ради України від 15 грудня 2015 р.

Особистий внесок здобувача. Дисертація виконана самостійно. Викладені у ній висновки, положення та рекомендації, які становлять наукову новизну роботи, розроблені автором особисто. Наукові ідеї та розробки, що належать співавторам опублікованих праць, у дисертації не використовувалися. У статті, опублікованій у співавторстві з Погорецьким М. А., здобувачем самостійно сформульовано пропозиції щодо видів та особливостей застосування негласних слідчих (розшукових) дій у механізмі розшуку осіб, що переходять від органів досудового розслідування, а також змісту інформації, отриманої за результатами проведення НСРД.

Апробація результатів дисертації. Результати дослідження знайшли широке оприлюднення, зокрема, на міжнародних науково-практичних конференціях, круглих столах, семінарах, що відбулися в Україні: "Реформування податкової служби України відповідно до європейських стандартів" (м. Ірпінь, 31 жовтня 2013 р.); "Акцизне оподаткування в Україні: реалії сьогодення та перспективи реформування" (м. Ірпінь, 29 листопада 2013 р.); "Сучасні тенденції розбудови правової держави в Україні та світі" (м. Житомир, 10 квітня 2014 р.); "Малиновські читання" (м. Острогоз, 14–15 листопада 2014 р.); "Актуальні питання досудового розслідування та сучасні тенденції розвитку криміналістики" (м. Харків, 5 грудня 2014 р.); "Реформування податкової системи України відповідно до європейських стандартів" (м. Ірпінь, 12 грудня 2014 р.); "Право і держава: проблеми розвитку і взаємодії у XXI ст." (м. Запоріжжя, 30-31 січня 2015 р.); "Реформування правової системи України під впливом євроінтеграційних процесів" (м. Херсон, 13–14 березня 2015 р.); "Теоретичні аспекти організації досудового розслідування" (м. Харків, 4 грудня 2015 р.); "Актуальні проблеми захисту прав та представництва законних інтересів військовослужбовців та військовозобов'язаних у кримінальному та адміністративному законодавстві України: сучасний стан та перспективи" (м. Харків, 11 грудня 2015 р.); "Актуальні проблеми

кримінального права, процесу та криміналістики" (м. Одеса 18 грудня 2015 р.); "Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави" (м. Харків, 19 грудня 2015 р.); "Процесуальні та криміналістичні аспекти досудового розслідування" (м. Одеса 14 квітня 2016 р.); "Кримінальна розвідка: методологія, законодавство, зарубіжний досвід" (м. Одеса 29 квітня 2016 р.); "Теорія і практика судової експертизи" (м. Київ, 12 травня 2016 р.); "Сучасні тенденції розбудови правової держави в Україні та світі" (м. Житомир, 19 травня 2016 р.); "Актуальні питання державотворення в Україні" (м. Київ, 20 травня 2016 р.).

Публікації. За результатами дисертаційного дослідження опубліковано 20 наукових праць, серед яких 6 наукових статей у фахових виданнях України, 1 наукова стаття у міжнародному виданні та 13 публікацій у формі виступів на науково-практичних конференціях, круглих столах, семінарах.

Структура дисертації визначається її метою та завданнями. Робота складається із вступу, трьох розділів, що містять дев'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел (385 найменувань) та 14 додатків. Загальний обсяг дисертації становить 284 сторінки, 190 з яких – основний текст.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовується актуальність теми дисертації, визначається її зв'язок з науковими програмами і темами, мета, задачі, методи дослідження, наукова новизна та практичне значення одержаних результатів, форми їх впровадження у практику правоохоронних органів, наукову діяльність, навчальний та законотворчий процес, особистий внесок здобувача, апробація результатів дисертації, публікації та структура дисертації.

Розділ 1 "Теоретичні та практичні засади організації розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду" складається із трьох підрозділів.

У *підрозділі 1.1 "Сучасний стан та проблеми організації розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду"* наведено сучасний стан, який склався із розшуком осіб, що переховуються від органів досудового розслідування і суду та визначені основні проблемні фактори, що впливають на ефективність роботи правоохоронних органів щодо встановлення місця перебування осіб, оголошених в розшук.

Діяльність з розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду пропонується розглядати як комплекс заходів криміналістичного, процесуального, оперативно-розшукового та організаційного характеру, які спрямовані на встановлення конкретного місця знаходження особи, що оголошена в розшук та переховується від органів досудового розслідування і суду.

Обґрунтовується, що практика організації розшукової роботи характеризується наявністю низки проблем різного спрямування: від недоліків чинного кримінального процесуального законодавства та неправильного його застосування – до випадків недбалого ставлення співробітників слідчих та оперативних підрозділів до

розшукової роботи і здійснення заходів із розшуку підозрюваних формально, без вжиття належних процесуальних та оперативно-розшукових заходів, спрямованих на їх ефективну реалізацію.

Виявлено, що щодо значної кількості осіб, які вчинили тяжкі та особливо тяжкі злочини, з різних причин, обираються запобіжні заходи, не пов'язані із триманням під вартою. Такі особи у подальшому переходять від органів досудового розслідування, в тому числі на тимчасово окупованих територіях Автономної Республіки Крим, Донецької та Луганської областей.

У підрозділі 1.2 *"Стан наукової розробки проблем криміналістичного забезпечення встановлення місця знаходження осіб, оголошених в розшук"* проаналізовані дисертаційні роботи та інші наукові публікації, в яких, тією чи іншою мірою, розглядалися питання, пов'язані із організацією встановлення місця перебування осіб, які оголошені в розшук. Аналіз засвідчив, що в цих наукових дослідженнях увага здебільшого була спрямована на проблему удосконалення чинного кримінального процесуального законодавства, що визначає особливості організації розшукової роботи, спільних заходів слідчих та оперативних підрозділів та змісту заходів щодо здійснення розшукової роботи. Встановлено, що правоохоронними органами та судами в Україні також проводяться заходи з узагальнення практики організації розшукової роботи та визначення проблемних сторін в його організації, що позитивно впливає на організацію розшукової роботи.

Водночас, на підставі аналізу наявних наукових досліджень, було виокремлено проблемні питання в організації розшуку осіб, які потребують розробки чи подальшого удосконалення. Серед таких проблемних питань найактуальнішими є удосконалення міждержавного розшуку осіб, проблеми інформаційно-довідкового та оперативно-розшукового забезпечення розшукового процесу, тактики проведення окремих слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій тощо.

У підрозділі 1.3 *"Сучасний стан та проблеми організації міждержавного (Співдружності Незалежних Держав) розшуку осіб, які переходять від органів досудового розслідування та суду"* проаналізовано чинні нормативно-правові акти щодо організації міждержавного співробітництва (Співдружності Незалежних Держав), порядок його фактичної організації та визначено головні недоліки розшукової роботи й запропоновано пропозиції щодо його удосконалення.

Аналіз засвідчив наявність низки факторів, які впливають на ефективність здійснення міждержавного розшуку (СНД), серед яких втручання у внутрішню політику України та агресія з боку Російської Федерації, вибіркоче виконання російською стороною офіційних запитів щодо розшуку осіб, які переходять на території Російської Федерації. Фактично здійснення міждержавного розшуку в рамках (СНД) було заблоковано Російською Федерацією, оскільки інформаційна співпраця щодо міждержавного розшуку, відповідно до існуючої нормативно-правової процедури, здійснюється через правоохоронні органи Росії.

Пропонується розширення такого співробітництва через укладення угод про надання правової допомоги з окремими країнами СНД, що сприятиме оперативному вирішенню питання щодо оголошення в розшук конкретних осіб, обміну

інформацією між правоохоронними органами окремих країн, здійснення спільних заходів щодо встановлення місця перебування осіб, оголошених в розшук та в цілому підвищенню ефективності розшукової роботи й усунення необхідності здійснення такого співробітництва через правоохоронні органи Російської Федерації.

Розділ 2 "Інформаційне та оперативно-розшукове забезпечення розшуку осіб, що переховуються від органів досудового розслідування та суду" складається із трьох підрозділів.

У підрозділі 2.1 "Інформаційно-довідкове забезпечення діяльності правоохоронних органів із встановлення місця перебування осіб, оголошених в розшук" проаналізовані існуючі інформаційні бази даних правоохоронних та контролюючих органів різноманітного спрямування, які можуть бути використані у ході організації та здійснення розшукової роботи, зокрема інформаційно-пошукові ресурси підрозділів Національної поліції України, інформаційні бази даних Генерального секретаріату Інтерполу, інформаційні ресурси Державної прикордонної служби України. Запропоновано алгоритм діяльності співробітників правоохоронних органів щодо використання можливостей інформаційних ресурсів для розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду. Перспективним напрямом у діяльності правоохоронних органів є створення відповідних автоматизованих механізмів моніторингу мережі Інтернет з метою пошуку необхідної інформації про осіб, яких розшукують правоохоронні органи. Визначено фактори, які негативно впливають на ефективність використання наявних інформаційних ресурсів й наведено пропозиції щодо їх усунення.

Напрямом підвищення ефективності розшукової роботи є удосконалення взаємодії та обміну інформацією в режимі реального часу з підрозділами Державної прикордонної служби України про осіб, що перетинають кордон, а також оперативного внесення до баз даних інформації про осіб, які оголошені в розшук, що сприятиме запобіганню можливого виїзду за межі України і переховування підозрюваних в інших країнах.

У підрозділі 2.2 "Використання сучасних інформаційних технологій в аналітичній діяльності правоохоронних органів для встановлення місця перебування осіб, оголошених в розшук" запропоновано алгоритм дій співробітників правоохоронних органів щодо організації аналітичної роботи з інформацією, що міститься у відкритих джерелах, зокрема, соціальних мережах "Facebook", "Twitter", "ВКонтакте", "Однокласники", інформаційних сервісах "Google", "Gmail", "YouTube", "Google Voice", "Blogger", "Skype", різноманітних блогах та інших інформаційних сервісах. Визначено зміст даних, які можуть бути отримані у ході аналізу інформації в таких джерелах та особливості їх використання у розшуковій роботі. Зазначена інформація сприяє встановленню кола осіб, з якими спілкується особа, оголошена в розшук, розважальних та інших заходів, які може відвідувати така особа та її конкретне місце знаходження через використання у технічних засобах (мобільних телефонах тощо) відповідної функції геопозиціонування ("check in").

Проаналізована практика запитів правоохоронних органів України та інших країн до інформаційного сервісу "Google" щодо розкриття інформації стосовно

акаунтів користувачів засвідчила про низький рівень використання такої інформації у правоохоронній діяльності України, в тому числі для розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду. Наведено існуючі автоматизовані системи та технічні засоби, які використовуються у інших країнах для встановлення місця знаходження осіб, оголошених в розшук, перевірки затриманих осіб тощо.

У підрозділі 2.3 "Оперативно-розшукове забезпечення розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду" визначено джерела інформації про осіб, які розшукуються, особливості обміну даними між окремими підрозділами правоохоронних органів. Виокремлено та розглянуто зміст окремих оперативно-розшукових заходів та їх комплексу у розшуковій роботі, яку здійснюють оперативні підрозділи правоохоронних органів, та зміст інформації, яка може бути отримана й використана у розшуковому процесі, серед них: комплекс оперативно-розшукових заходів, спрямованих на встановлення конкретного місця перебування осіб, що розшукуються, встановлення зв'язків їх спілкування та осіб, які можуть їх переховувати; опитування осіб, що можуть володіти інформацією про осіб, що розшукуються: подружжя, батьки, родичі, друзі, знайомі, колеги по роботі, навчання, відпочинку, захоплення тощо; використання можливостей гласних і негласних штатних та позаштатних працівників та конфіденційне співробітництво; використання контент-аналізу відкритих джерел інформації, які не потребують спеціальних судових дозволів, та мають відкритий доступ; інформаційно-пошукові системи різнопланового спрямування.

Розділ 3 "Особливості тактики слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій для встановлення місця перебування осіб, оголошених в розшук. Напрями удосконалення розшукової роботи" складається із трьох підрозділів.

У підрозділі 3.1 "Особливості проведення слідчих (розшукових), інших процесуальних та організаційних дій у механізмі розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду" визначено перелік інформації, яка необхідна для організації розшуку та запропоновано особливості тактики проведення окремих слідчих (розшукових), процесуальних та організаційних дій, які сприяють отриманню необхідної інформації про розшукувану особу та встановлення її конкретного місця перебування.

Наведено перелік осіб, які підлягають допиту та зміст даних, які можуть бути отримані у ході проведення допиту. Визначено комплекс тактичних прийомів, які сприяють встановленню психологічного контакту, стимулюванню допиту окремих осіб й отриманню необхідної для ходу розслідування інформації.

Визначено особливості проведення обшуку з метою отримання необхідної інформації про особу, що оголошена в розшук, зазначено перелік предметів та інформації, які можуть сприяти встановленню місця її перебування.

Розкрито особливості пред'явлення особи для впізнання та ефективність поширення інформації про осіб, які розшукуються, у засобах масової інформації, використання інформаційних стендів про таких осіб. Наведені правила запам'ятовування інформації про осіб, оголошених в розшук.

Уточнено особливості використання тимчасового доступу до речей і документів у ході здійснення розшукової роботи, зокрема щодо використання інформації операторів мобільного зв'язку, мобільного Інтернету для встановлення місця перебування особи, що оголошена в розшук, її кола спілкування тощо.

У підрозділі 3.2 *"Негласні слідчі (розшукові) дії у механізмі розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду"* обґрунтовано необхідність широкого використання для розшуку означених осіб можливостей негласних слідчих (розшукових) дій.

Обґрунтовано ефективність використання у ході встановлення місця перебування осіб, оголошених в розшук, таких негласних слідчих (розшукових) дій: аудіо-, відеоконтроль особи (ст. 260 КПК України); накладення арешту на кореспонденцію (ст. 261 КПК України); огляд і виїмка кореспонденції (ст. 262 КПК України); зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж (ст. 263 КПК України); зняття інформації з електронних інформаційних систем (ст. 264 КПК України); обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи (ст. 267 КПК України); установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу (ст. 268 КПК України) тощо.

Визначено особливості використання негласних слідчих (розшукових) дій для встановлення можливих місць перебування осіб, які оголошені в розшук, особливостей каналів і кола спілкування з близькими та друзями. Щодо кожної негласної слідчої (розшукової) дії визначено коло інформації, яка може бути отримана за результатами її проведення та особливості використання таких даних у розшуковому процесі.

Привертається увага до того, що проведення негласних слідчих (розшукових) дій, оскільки здебільшого вони пов'язані із втручанням у приватне спілкування, вимагає чіткого дотримання встановленого порядку їх проведення та використання отриманих результатів у кримінальному провадженні.

У підрозділі 3.3. *"Перспективи удосконалення діяльності правоохоронних органів з розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду"*, на підставі аналізу практики здійснення розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду, визначені об'єктивні та суб'єктивні фактори низької ефективності правоохоронних органів у здійсненні розшуку осіб та запропоновані рекомендації щодо удосконалення такої діяльності в таких напрямках: нормативно-правового забезпечення; організації розшукової роботи; змісту оперативно-розшукового забезпечення розшукового процесу; змісту спільної діяльності оперативних та слідчих підрозділів; особливостей криміналістичного забезпечення розшуку осіб.

Запропоновано нову редакцію статті 281 КПК України, яка визначає особливості оголошення розшуку осіб, що переховуються від органів досудового розслідування та суду.

ВИСНОВКИ

Результатом проведеного дослідження є розробка теоретичних положень та практичних рекомендацій, спрямованих на вдосконалення криміналістичного забезпечення встановлення місця перебування осіб, які переховуються від органів досудового розслідування і суду, обґрунтування шляхів та напрямів удосконалення такої діяльності. Зокрема:

1. Криміналістичним забезпеченням розшуку є розробка та впровадження в діяльність правоохоронних органів зі встановлення місця перебування осіб (підозрюваних, обвинувачених), яких оголошено в розшук, відповідних криміналістичних рекомендацій щодо інформаційно-довідкового забезпечення, тактики проведення окремих слідчих (розшукових), негласних слідчих (розшукових) дій, спільних слідчих та оперативно-розшукових заходів, які спрямовані на встановлення необхідної інформації про особу, що переховується.

2. Наявні результати наукових досліджень проблем організації розшуку осіб, що переховуються від органів досудового розслідування та суду, у своїй сукупності, створюють умови для належної підготовки та перепідготовки кадрів для правоохоронних органів, вирішення низки практичних питань, які виникають у практиці розслідувань кримінальних правопорушень. Водночас залишається не вирішеним значний обсяг проблемних питань. Серед них: удосконалення інформаційно-довідкового, оперативно-розшукового та в цілому криміналістичного забезпечення розшуку осіб, які переховуються від досудового розслідування та суду.

3. Оскільки значна питома вага осіб, що оголошені в розшук правоохоронними органами України, переховуються в країнах пострадянського простору, а існуючий механізм міждержавного розшуку не відповідає реаліям сьогодення і тому він потребує удосконалення через укладання двохсторонніх угод з окремими країнами про надання правової допомоги, в тому числі стосовно розшуку осіб, що переховуються на їх території. Такий порядок сприятиме напряму співпраці із правоохоронними органами окремих країн, усуне зайві ланцюги в обміні інформацією та низку політичних чинників.

4. Гарантом належної організації розшукової роботи є наявність та використання відповідного інформаційно-довідкового забезпечення, накопичення та використання різноманітної за спрямуванням інформації, яка сприятиме встановленню місця перебування осіб, що оголошені в розшук. Важливим є об'єднання усіх наявних інформаційних ресурсів правоохоронних органів в Єдину інтегровану інформаційно-пошукову систему правоохоронних органів, яка б в режимі реального часу дозволяла отримувати необхідну інформацію та використовувати її у процесі розшуку осіб, що переховуються від органів досудового розслідування та суду, оперативного внесення відомостей про осіб, оголошених в розшук і швидкого реагування відповідних правоохоронних органів.

5. Моніторинг інформації, що міститься у відкритих джерелах локальних та глобальної мереж Інтернет, соціальних мереж є дієвим засобом у отриманні необхідної інформації для процесу розшуку осіб. Створення автоматизованих систем

моніторингу сприятиме встановленню кола знайомих та друзів, місць фактичного знаходження осіб, що переховуються від органів досудового розслідування та суду, використання такими особами окремих інформаційних ресурсів (оплата за готель, квиток на літак, залізничний потяг, автобус, придбання товарів, послуг тощо).

6. Важливим напрямом удосконалення діяльності правоохоронних органів України з організації розшуку осіб, що переховуються, є використання позитивного досвіду інших країн щодо застосування у правоохоронній практиці новітніх інформаційних технологій, які сприяють оперативному реагуванню на випадки переховування осіб від органів досудового розслідування та суду.

7. Оперативно-розшукове забезпечення (проведення окремих та комплексу оперативно-розшукових заходів) є необхідним та ефективним засобом у встановленні місця перебування особи, яка оголошена в розшук. Використання специфічних, в тому числі негласних засобів і форм діяльності оперативних підрозділів правоохоронних органів, створює умови належної організації розшукової роботи, сприяє забезпеченню процесу розшуку осіб відповідними оперативними даними, в тому числі із використанням конфіденційного співробітництва. Потребують удосконалення норми кримінального процесуального законодавства та законодавства з організації оперативно-розшукової діяльності щодо розширення повноважень самостійності оперативних підрозділів з організації та проведення оперативно-розшукових заходів у конкретному кримінальному провадженні.

9. Для розшукової роботи важливе значення має проведення окремих слідчих (розшукових) дій (допит, обшук, огляд предметів, документів, пред'явлення особи для впізнання тощо), які мають специфіку в отриманні інформації, особливостях тактики їх проведення та стосуються організації процесу розшуку осіб, що переховуються від органів досудового розслідування та суду. Проведення таких слідчих (розшукових) дій планується як самостійних заходів або як складової спільної діяльності оперативних та слідчих підрозділів у ході здійснення тактичної операції "Розшук осіб, що переховуються від слідства".

10. Негласні слідчі (розшукові) дії є дієвим засобом отримання інформації, необхідної для встановлення місця перебування осіб, оголошених в розшук. Дані правоохоронних органів свідчить про низький рівень використання таких заходів у розшуковій роботі через відсутність відповідних напрацювань та досвіду застосування слідчими негласних слідчих (розшукових) дій.

11. Для удосконалення розшукової роботи, підвищення ефективності діяльності правоохоронних органів із встановлення місця перебування осіб, оголошених в розшук, пропонується викласти статтю 281 Кримінального процесуального кодексу України у такій редакції: *"Стаття 281. Розшук осіб, які переховуються від органів досудового розслідування, слідчого судді, суду, ухиляються від відбування кримінального покарання.*

1. Якщо під час досудового розслідування чи розгляду кримінального провадження в суді місцезнаходження підозрюваного, обвинуваченого та особи, яка ухиляється від відбування кримінального покарання, невідоме, то слідчий, прокурор, суд оголошує його в розшук.

2. Розшуком осіб, які переховуються від органів досудового розслідування, суду, ухиляються від відбування кримінального покарання, є комплекс заходів оперативного-розшукового характеру, слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій, інших процесуальних та організаційних дій, які спрямовані на встановлення інформації про особу, що переховується, визначення конкретного місця її перебування та переховування, організацію фактичного затримання таких осіб з метою виконання завдань кримінального провадження.

3. Про оголошення розшуку підозрюваного виноситься окрема постанова, якщо досудове розслідування не зупиняється, або вказується в постанові про зупинення досудового розслідування і оголошення розшуку підозрюваного, якщо таке рішення приймається, відомості про що вносяться до Єдиного реєстру досудових розслідувань.

4. Про оголошення розшуку обвинуваченого, особи, яка ухиляється від відбування кримінального покарання, судом постановляється відповідна ухвала.

5. Здійснення розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування, суду, ухиляються від відбування кримінального покарання, може бути доручено оперативним підрозділам".

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Лисенко О. В. Організація розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду /О. В. Лисенко // Науковий вісник Національного університету державної податкової служби України (економіка, право). – 2013. –№ 4 (63). – С. 189 – 195.

2. Лисенко О. В. Використання інформаційних технологій для розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду /О. В. Лисенко // Науковий вісник Національного університету державної податкової служби України (економіка, право). – 2014. –№ 2 (65). – С. 194 – 201.

3. Лисенко О. В. Слідчі (розшукові), процесуальні та організаційні дії в механізмі розшуку осіб, які переховуються від досудового розслідування та суду / О. В. Лисенко // Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. – 2015. – № 3 (96). – С. 66 – 73.

4. Лисенко О. В. Негласні слідчі (розшукові) дії у механізмі розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування /О. В. Лисенко, М. А. Погорецький // Науковий вісник Національного університету державної податкової служби України (економіка, право). – 2015. –№ 1 (68). – С. 150 – 156.

5. Lysenko O. Investigative ensuring search of persons, hiding from bodies of a pretrial investigation / O. Lysenko // KELM (Knowledge, Education, Law, Management). – 2015 grudzień. – № 4 (12). – p. 150 – 159.

6. Лисенко О. В. Сучасний стан та проблеми організації міждержавного розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду / О. В. Лисенко // Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. – 2016. – № 1 (11). – С. 324 – 336.

7. Лисенко О. В. Перспективи удосконалення діяльності правоохоронних органів з розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду / О. В. Лисенко // Вісник кримінального судочинства. – 2016. – № 1. – С. 118 – 125.

8. Лисенко О. В. Проблеми організації розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування і суду / О. В. Лисенко // Акцизне оподаткування в Україні: реалії сьогодення та перспективи реформування: зб. матер. науково-практичного круглого столу, 29 листопада 2013 р. – Ірпінь, 2013. – С. 106 – 111.

9. Лисенко О. В. Використання інформаційних ресурсів для виявлення злочинів / О. В. Лисенко // Реформування податкової системи України відповідно до європейських стандартів: збірник матеріалів науково-практичної конференції, 31 жовтня 2013 р. – Ірпінь, 2013. – С. 291 – 294.

10. Лисенко О. В. Розшук осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду / О. В. Лисенко // Сучасні тенденції розбудови правової держави в Україні та світі: за матеріалами 2-ї міжнародної науково-практичної конференції, 10 квітня 2014 р. – Житомир, 2014. – С. 288 – 290.

11. Лисенко О. В. Проблеми організації розшуку осіб, які переховуються від слідства та суду / О. В. Лисенко // Малиновські читання: за матеріалами III міжнародної науково-практичної конференції, 14-15 листопада 2014 р. – Острог, 2014. – С. 262 – 263.

12. Лисенко О. В. Інформаційні технології в розшуковій діяльності правоохоронних органів / О. В. Лисенко // Актуальні питання досудового розслідування та сучасні тенденції розвитку криміналістики: за матеріалами міжнародної науково-практичної конференції, 5 грудня 2014 р. – Харків, 2014. – С. 193 – 196.

13. Лисенко О. В. Розшук осіб, які переховуються від органів досудового розслідування: особливості використання інформаційних технологій / О. В. Лисенко // Реформування податкової системи України відповідно до європейських стандартів: за матеріалами VI міжнародної науково-практичної конференції, 12 грудня 2014 р. – Ірпінь, 2014. – С. 141 – 144.

14. Лисенко О. В. Проблеми організації міждержавного (Співдружності Незалежних Держав) розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду / О. В. Лисенко // Право і держава: проблеми розвитку і взаємодії у XXI ст.: за матеріалами міжнародної науково-практичної конференції, 30-31 січня 2015 р. – Запоріжжя, 2015. – С. 171 – 174.

15. Лисенко О. В. Негласні слідчі (розшукові) дії у розшуковій роботі слідчого / О. В. Лисенко // Застосування положень КПК України: проблеми та шляхи їх вирішення: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції (до 3 річниці КПК України). – Ірпінь: видавництво Національного університету ДПС, 2015. – С. 205 – 209.

16. Лисенко О. В. Слідчі (розшукові) дії для розшуку осіб, які переховуються від досудового розслідування / О. В. Лисенко // Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції "Теоретичні аспекти організації досудового розслідування" 4

грудня 2015 р. – Харків: Харківський національний університет внутрішніх справ, 2015. – С. 419 – 423.

17. Лисенко О. В. Використання негласних слідчих (розшукових) дій для розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування / О. В. Лисенко // Матеріали IV міжнародної науково-практичної конференції "Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави". – Харків: Національний університет внутрішніх справ, 2015. – С. 234 – 238.

18. Лисенко О. В. Негласні слідчі (розшукові) дії для розшуку осіб, які переховуються від досудового розслідування / О. В. Лисенко // Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції "Актуальні проблеми кримінального права, процесу та криміналістики", 18 грудня 2015 р. – Одеса: Фенікс, 2015. – С. 172 – 175.

19. Лисенко О. В. Джерела інформації про осіб, які оголошені в розшук / О. В. Лисенко // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції "Процесуальні та криміналістичні аспекти досудового розслідування", м. Одеса, 14 квітня 2016 р. – Одеса: ОДУВС, 2016. – С. 82 – 84.

20. Лисенко О. В. Встановлення місця перебування осіб, оголошених в розшук / О. В. Лисенко // Сучасні тенденції розбудови правової держави в Україні та світі: зб. наук. ст. за матеріалами IV Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Житомир, 19 травня 2016 р.) / Мін-во освіти і науки України; Житомир. нац. агрокол. ун-т. – Житомир: ЖНАЕУ, 2016. – С. 312 – 314.

АНОТАЦІЯ

Лисенко О. В. Криміналістичне забезпечення розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність. – Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Міністерство освіти і науки України. – Київ, 2016.

У дисертації, на основі аналізу практики розслідування кримінальних правопорушень, розроблені теоретичні положення та запропоновано практичні рекомендації щодо організації діяльності слідчих та оперативних підрозділів із встановлення місця перебування осіб, оголошених в розшук. Визначено зміст криміналістичного забезпечення розшуку осіб, що переховуються від органів досудового розслідування та суду. Запропоновано особливості інформаційно-довідкового, оперативно-розшукового забезпечення та тактики проведення окремих слідчих (розшукових) і негласних слідчих (розшукових) дій, які спрямовані на отримання інформації про розшукуваних осіб, їх місце перебування. Запропоновано особливості використання сучасних інформаційних технологій в аналітичній роботі щодо отримання інформації про осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду.

Ключові слова: розшук підозрюваного, обвинуваченого, інформаційно-довідкове забезпечення розшуку осіб, оперативно-розшукове забезпечення розшуку осіб, слідчі (розшукові) дії в механізмі розшуку осіб, негласні слідчі (розшукові) дії для розшуку осіб, криміналістичне забезпечення розшуку осіб.

АННОТАЦІЯ

Лысенко Е. В. Криминалистическое обеспечение розыска лиц, которые скрываются от органов досудебного расследования и суда. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.09 – уголовный процесс и криминалистика; судебная экспертиза; оперативно-розыскная деятельность. – Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Министерство образования и науки Украины. – Киев, 2016.

В диссертации, на основании анализа практики расследования уголовных правонарушений, разработаны теоретические положения и предложено практические рекомендации организации деятельности следственных и оперативных подразделений в ходе установления места нахождения лиц, объявленных в розыск.

Проанализирован порядок осуществления межгосударственного (Содружество Независимых Государств) розыска лиц, скрывающихся от органов следствия и суда. Определены причины низкой эффективности такого розыска и предложено заключение двухсторонних соглашений о правовой помощи и его осуществление путем непосредственного обращения к правоохранительным органам того государства, на территории которого скрывается разыскиваемое лицо.

Рассмотрены особенности использования информационно-поисковых ресурсов правоохранительных органов в процессе розыска лиц, которые скрываются от органов досудебного расследования и суда. Предложено интегрировать информационные ресурсы правоохранительных органов Украины, что позволит оперативно, в режиме реального времени, вносить информацию о разыскиваемых лицах, а также использовать непосредственно в ходе осуществления розыска таких лиц.

Обоснованы предложения по усовершенствованию оперативно-розыскного обеспечения розыскной работы следователя. Предложено расширить процессуальную самостоятельность оперативных подразделений в выборе направлений и содержания оперативно-розыскных действий в конкретном уголовном производстве, что позволит повысить уровень самостоятельности оперативных подразделений, создаст условия для организации надлежащего взаимодействия и обмена информацией следственными и оперативными подразделениями.

Предложено алгоритм осуществления анализа информации, которая содержится в сети Интернет для установления места нахождения лиц, объявленных в розыск. Приведен перечень информации, которая может быть получена в ходе анализа доступных информационных ресурсов, социальных сетей, блогов.

Рассмотрены особенности проведения отдельные следственных (розыскных), негласных следственных (розыскных), иных процессуальных и организационных

действий, направленных непосредственно на обнаружение и задержание подозреваемых, а также для получения информации о лицах, объявленных в розыск.

Предложены рекомендации, направленные на усовершенствование розыскной работы следователя, совместных действий следственных и оперативных подразделений. Приведена новая редакция статьи 281 Уголовного процессуального кодекса Украины относительно процессуальных особенностей организации розыска лиц, скрывающихся от органов досудебного расследования и суда.

Ключевые слова: розыск подозреваемого, обвиняемого, информационно-справочное обеспечение розыска лиц, оперативно-розыскное обеспечение розыска лиц, следственные (розыскные) действия в механизме розыска лиц, негласные следственные (розыскные) действия в механизме розыска лиц, криминалистическое обеспечение розыска лиц.

SUMMARY

Lysenko O.V. The forensic science of locating subjects under pre-trial and court investigation. – Printed as manuscript.

Dissertation for obtaining the scientific degree of Candidate of Legal Sciences with the specialty 12.00.09 – criminal procedure and forensic science; judicial expertise; operational search activity. – Kyiv National Taras Shevchenko University. – Kyiv, 2016.

This dissertation develops theoretical principles and practical recommendations for the investigative organization and for operational techniques required to locate wanted persons, which are based on the analysis of criminal investigation practices.

Aspects of the forensic science of locating subjects under pre-trial and court investigation are also determined.

It furthermore suggests special features for using information technology services, special investigation activities, investigative tactics and covert investigative tactics to collect information and locate a person who is in hiding. Technologies to find subjects under pre-trial and court investigation are also proposed.

Key words: locating a suspect, accused, defendant, information technology services, special investigation activities, search for subjects under pre-trial and court investigation, investigative (detective) actions, covert investigative (detective) actions, forensic science.